

PORESKA OSLOBOĐENJA KOD POREZA NA DODATU VRIJEDNOST U R. SRBIJI SA UPOREDNOM ANALIZOM PORESKIH OSLOBOĐENJA U EU

Jasmina Nikšić

Internacionalni univerzitet u Novom Pazaru

Novi Pazar, Srbija

j.pljakic@uninp.edu.rs

Apstrakt

Porez na dodatu vrijednost, kao oblik oporezivanja prometa i usluga uveden je u pozitivnopravni sistem R. Srbije 2005. godine. U vrijeme sprovođenja poreskih reformi ali i, nešto kasnije, svjetske ekonomske krize ovaj oblik oporezivanja dao je određene rezultate. U radu autorica daje najprije kratak pregled poreza na dodatu vrijednost uopšte, a nakon toga se bavi poreskim oslobođenjima kod poreza na dodatu vrijednost i značaj njihovog obima. Data je analiza poreskih oslobođenja u R. Srbiji sa pojašnjenjima i detaljnom klasifikacijom. Nakon toga, obrađena su poreska oslobođenja u zemljama u regionu i u Evropskoj uniji. Cilj istraživanja je utvrđivanje, te pojašnjavanje, samog pojma poreskih oslobođenja kao i uslova pod kojima se mogu ostvariti. Osim toga, uporedna analiza daje rezultate kod poređenja širine i opsega poreskih oslobođenja u pojedinim zemljama, te ciljevima koji se na taj način žele postići. Tokom istraživanja korišćen je metod analize zakonskih rješenja uz primjenu normativnog metoda. Komparativni metod korišćen je prilikom upoređivanja zakonskih rješenja u R. Srbiji propisa u sistemu zemalja Evropske unije. U radu je dat i kratak pregled historijata poreza na dodatu vrijednost u svijetu i Srbiji uz primjenu historijskog metoda. Također, analizom ranijih istraživanja na ovu temu autorica je došla do zaključaka u istraživanju.

Ključne reči: porez na dodatu vrijednost, PDV, poreska oslobođenja, poresko parvo.

TAX EXEMPTIONS FOR VALUE ADDED TAX IN THE REPUBLIC OF SERBIA WITH A COMPARATIVE ANALYSIS OF TAX EXEMPTIONS IN THE EU

Abstract

The modern era of capitalism is characterized by mass production. Consumer society is the target of producers whose demand depends on financial success of companies. An important correlation between consumers and producers is created by advertising and propaganda activities. Traditional and new media through which the advertising message is conveyed play an important mediating role. Marketing agencies nowadays offer advertising creation services, run by an entire team of PR managers. Many commercials are created in a way that approaches the form of art, without taking any care about ethical principles. In this paper, we highlight the manipulative, persuasive influence of advertising and the abuse of children in advertisements. The first part of the paper covers the definition of advertising and the chapter about advertising in the media. In the second part of paper, attention is paid to the impact of advertising on consumers, as well as on the role of children abuse in commercials. Based on the analyzed commercials, it is concluded that children in advertisements are used as a means

Keywords: commercial, TV advertisement, media, children, abuse .

JEL codes: M37

UVOD

Porez predstavlja jedan od najznačajnijih fiskalnih prihoda svake države, pored doprinosa i taksa. Kao takvi porezi predstavljaju najvažniji izvor budžeta i bez njih država ne bi mogla da funkcioniše u sferi javnih servisa građanima. Porez na dodatu vrijednost je jedan od najrasprostranjenijih oblika oporezivanja prometa. U R. Srbiji PDV je uveden zakonom 2005. godine. Prema Zakonu o porezu na dodatu vrednost Republike Srbije, čl. 1., (dalje: Zakon o PDV-u) porez na dodatu vrednost (dalje: PDV) je “opšti porez na potrošnju koji se obračunava i plaća na isporuku dobara i pružanje usluga, u svim fazama proizvodnje i prometa dobara i usluga, kao i na uvoz dobara”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

Predmet oporezivanja PDV-om prema Zakonu o PDV-u, čl. 3., su isporuka dobara i pružanje usluga izvršenih na teritoriji R. Srbije u okviru obavljanja delatnosti i uz naknadu i uvoz dobara.

“Porez na dodatu vrijednost jeste najrasprostranjeniji sistem oporezivanja prometa roba (dobara) i usluga u svijetu. Primjenjuje se u preko 120 država svijeta, a u nekim od njih se javlja i pod drugačijim nazivima naprimjer u Ujedinjenom Kraljevstvu, Kanadi, Novom Zelandu ili Singapuru gdje je poznat kao porez na dobra i usluge (eng. goods and services tax (GST)), dok je u Japanu poznat kao porez na konzumiranje. PDV je izumio francuski ekonomista Maurice Lauré (Moris Lore) 1954. godine. On je bio direktor francuske porezne službe koja je 10. aprila 1954. uvela *taxe sur la valeur ajoutée* (TVA). Ovaj porez je isprva uveden kao opterećenje za velike kompanije, ali je vremenom njegovo djelovanje prošireno na sve oblasti poslovanja. U Francuskoj je PDV najznačajniji izvor javnog finansiranja i procjenjuje se da donosi oko 45% prihoda.” (“Porez na dodatu vrijednost” bez dat.)

“Ovaj potrošni porez naplaćuje se u svakoj fazi prometnog ciklusa, ali tako da pogađa samo onu vrednost koja je u toj fazi dodata od strane obveznika. Prelazeći iz faze u fazu roba se uvek oporezuje, ali se porez plaća na vrednost koja je dodata tako da se uvek isključi prethodno plaćeni porez. Dodata vrednost je ona vrednost koju proizvođač, lice koje pruža uslugu, trgovac na veliko ili trgovac na malo dodaje sirovinama ili drugim nabavljenim inputima (izuzev rada) pre nego što proda nov ili unapređen proizvod ili izvrši uslugu.” (Bećirović S., 2015.)

PORESKA OSLOBOĐENJA- POJAM I ZAKONSKA REGULATIVA

Poreska oslobođenja su regulisana u članovima 24., 25. i 26. Zakona o porezu na dodatu vrijednost R. Srbije (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017)) kao i Pravilnikom o načinu i postupku

ostvarivanja poreskih oslobođenja kod PDV sa pravom na odbitak prethodnog poreza (dalje: Pravilnik).

Postoje tri vrste poreskih oslobođenja prema Zakonu o PDV-u:

1. poreska oslobođenja sa pravom na odbitak prethodnog poreza;
2. poreska oslobođenja bez prava na odbitak prethodnog poreza;
3. poreska oslobođenja kod uvoza dobara.

Oslobođenja koja su određena čl. 24. Zakona o PDV-u su potpuna oslobođenja i odnose se na izvoz dobara kao i na sporedne isporuke i usluge u vezi sa izvozom dobara. Poresko oslobođenje iz člana 25. podrazumjeva da poreski obveznik ne plaća PDV ali da nema pravo na odbitak prethodnog poreza. U čl. 26 Zakonom o PDV-u definisana su poreska oslobođenja kod uvoza dobara.

PORESKA OSLOBOĐENJA ZA PROMET DOBARA I USLUGA SA PRAVOM NA ODBITAK PRETHODNOG POREZA

“Iz načina kako su definisana poreska oslobođenja može se zaključiti da u našem sistemu poreza na dodatu vrijednost imamo sistem višetopnog oporezivanja u kojem se primjenjuju tri stope: opšta, posebna i nulta stopa.” (Milojković A., 2012.) Ova vrsta poreskih oslobođenja uglavnom se odnosi na izvoz dobara i sve sporedne i neposredno vezane isporuke za izvoz dobara.

“Poreski obveznik ima pravo na odbitak prethodnog poreza, dakle ne plaća PDV, na isporuke dobara i pružanje usluga koje se odnose na:

- izvoz i prateće usluge;
- slobodne zone;
- usluge na dobrima koja se uvoze radi kasnijeg izvoza;
- međunarodni prevoz u vazdušnom I riječnom saobraćaju;
- monetarno zlato;
- ibegavanje duplog oporezivanja;
- diplomatsko- konzularne privilegije;
- situacije previdene međunarodnim ugovorima;
- posredovanje”. (Popović D., 2012.)

Zakon o PDV-u u čl. 24. predviđa poreska oslobođenja za taksativno nabrojani i definisani promet dobara i usluga sa pravom na odbitak prethodnog poreza i to na:”

- 1) prevozne i ostale usluge, koje su povezane sa uvozom dobara;
- 2) promet dobara koja obveznik ili treće lice, po njegovom nalogu, šalje ili otprema u inostranstvo;
- 3) promet dobara koja inostrani primalac ili treće lice, po njegovom nalogu, šalje ili otprema u inostranstvo;
- 4) promet dobara koja putnik otprema u inostranstvo u ličnom prtljagu pod određenim uslovima;
- 5) unos dobara u slobodnu zonu, prevozne i druge usluge korisnicima slobodnih zona koje su neposredno povezane sa tim unosom i promet dobara i usluga u slobodnoj zoni, za koje bi obveznik - korisnik slobodne zone imao pravo na odbitak prethodnog poreza kada bi ta dobra ili usluge nabavljao za potrebe obavljanja delatnosti van slobodne zone;

- 6) promet dobara koja su u postupku carinskog skladištenja;
- 6a) otpremanje dobara u slobodne carinske prodavnice otvorene na vazduhoplovnim pristaništima otvorenim za međunarodni saobraćaj na kojima je organizovana pasoška i carinska kontrola radi prodaje putnicima u skladu sa carinskim propisima, kao i na isporuku dobara iz slobodnih carinskih prodavnica;
- 7) usluge radova na pokretnim dobrima nabavljenim od strane inostranog primaoca usluge u Republici, ili koja su uvezena radi oplemenjivanja, opravke ili ugradnje, a koja posle oplemenjivanja, opravke ili ugradnje, isporučilac usluge, inostrani primalac ili treće lice, po njihovom nalogu, prevozi ili otprema u inostranstvo;
- 8) prevozne i ostale usluge koje su u vezi sa izvozom, tranzitom ili privremenim uvozom dobara, osim usluga koje su oslobođene od PDV bez prava na poreski odbitak u skladu sa ovim zakonom;
- 9) usluge međunarodnog prevoza lica u vazdušnom saobraćaju, s tim što za nerezidentno vazduhoplovno preduzeće poresko oslobođenje važi samo u slučaju uzajamnosti;
- 10) isporuke letilica, servisiranje, popravke, održavanje, čarterisanje i iznajmljivanje letilica, koje se pretežno koriste uz naknadu u međunarodnom vazdušnom saobraćaju, kao i isporuke, iznajmljivanje, popravke i održavanje dobara namenjenih opremanju tih letilica;
- 11) promet dobara i usluga namenjenih neposrednim potrebama letilica;
- 12) usluge međunarodnog prevoza lica brodovima u rečnom saobraćaju;
- 13) isporuke brodova, servisiranje, popravke, održavanje i iznajmljivanje brodova, koji se pretežno koriste uz naknadu u međunarodnom rečnom saobraćaju, kao i isporuke, iznajmljivanje, popravke i održavanje dobara namenjenih opremanju tih brodova;
- 14) promet dobara i usluga namenjenih neposrednim potrebama brodova;
- 15) isporuke zlata Narodnoj banci Srbije;
- 16) dobra i usluge namenjene za:
 - a. službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava;
 - b. službene potrebe međunarodnih organizacija, ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom;
 - c. lične potrebe stranog osoblja diplomatskih i konzularnih predstavništava, uključujući i članove njihovih porodica;
 - d. lične potrebe stranog osoblja međunarodnih organizacija, uključujući članove njihovih porodica, ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom
- 16a) promet dobara i usluga koji se vrši u skladu sa ugovorima o donaciji zaključenim sa državnom zajednicom Srbija i Crna Gora, odnosno Republikom, ako je tim ugovorom predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza, u delu koji se finansira dobijenim novčanim sredstvima osim ako ratifikovanim međunarodnim ugovorom nije drukčije predviđeno;
- 16b) promet dobara i usluga koji se vrši u skladu sa ugovorima o kreditu, odnosno zajmu, zaključenim između državne zajednice Srbija i Crna Gora, odnosno Republike i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države, kao i između treće strane i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države u kojem se

Republika Srbija pojavljuje kao garant, odnosno kontragarant, u delu koji se finansira dobijenim novčanim sredstvima, ako je tim ugovorima predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza;

16v) promet dobara i usluga koji se vrši na osnovu međunarodnih ugovora, ako je tim ugovorima predviđeno poresko oslobođenje, osim međunarodnih ugovora iz tač. 16a) i 16b) ovog stava;

17) usluge posredovanja”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017).

PORESKA OSLOBOĐENJA ZA PROMET DOBARA I USLUGA BEZ PRAVA NA ODBITAK PRETHODNOG POREZA

“Kod ove vrste poreskih oslobođenja poreski obveznici ne obračunavaju i ne plaćaju porez na dodatu vrijednost na promet svojih dobara i usluga, ali isto tako nemaju pravo na odbijanje prethodnog poreza koji je iskazan od strane dobavljača. Iznosi poreza u računima dobavljača kod njih se tretiraju kao trošak pa samim tim utiču na povećanje cijene dobra ili usluge, te su u tom smislu ovi poreski obveznici izjednačeni sa statusom krajnjih kupaca. Ova činjenica umnogome relativizira efekte oslobođenja od plaćanja poreza na dodatu vrijednost.” (Milojković A., 2012.) “PDV se ne plaća, a poreski obveznik nema pravo na odbitak prethodnog poreza, na isporuke dobara i promet usluga koji se odnose na:

- promet novca i kapitala (finansijske usluge);
- ostale isporuke dobara i pružanja usluga, koje je iz administrativno- tehničkih razloga teško oporezovati;
- situacije kada se radi o dobrima I uslugama koji su toliko neophodni da zaslužuju da budu bez poreza.” (Popović D., 2012.)

Zakon o PDV-u čl. 25. navodi poreska oslobođenja za promet dobara i usluga bez prava na odbitak prethodnog poreza:

- u prometu novca i kapitala, i to kod:

“1) poslovanja i posredovanja u poslovanju zakonskim sredstvima plaćanja, osim papirnog i kovanog novca koji se ne koristi kao zakonsko sredstvo plaćanja ili ima numizmatičku vrednost;

2) poslovanja i posredovanja u poslovanju akcijama, udelima u društvima i udruženjima, obveznicama i drugim hartijama od vrednosti, osim poslovanja koje se odnosi na čuvanje i upravljanje hartijama od vrednosti;

3) kreditnih poslova, uključujući posredovanje, kao i novčanih pozajmica;

4) preuzimanja obaveza, garancija i drugih sredstava obezbeđenja, uključujući posredovanje;

5) poslovanja i posredovanja u poslovanju depozitima, tekućim i žiro računima, nalogima za plaćanje, kao i platnim prometom i doznakama;

6) poslovanja i posredovanja u poslovanju novčanim potraživanjima, čekovima, menicama i drugim sličnim hartijama od vrednosti, osim naplate potraživanja za druga lica;

7) poslovanja društava za upravljanje investicionim fondovima u skladu sa propisima kojima se uređuju investicioni fondovi;

8) poslovanja društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima u skladu sa propisima kojima se uređuju dobrovoljni penzijski fondovi i penzijski planovi”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

PDV se ne plaća i na promet:

“1) usluga osiguranja i reosiguranja, uključujući prateće usluge posrednika i agenta (zastupnika) u osiguranju;

2) zemljišta (poljoprivrednog, šumskog, građevinskog, izgrađenog ili neizgrađenog), kao i na davanje u zakup tog zemljišta;

3) objekata, osim prvog prenosa prava raspolaganja na novoizgrađenim građevinskim objektima ili ekonomski deljivim celinama u okviru tih objekata i prvog prenosa vlasničkog udela na novoizgrađenim građevinskim objektima ili ekonomski deljivim celinama u okviru tih objekata, kao i prometa objekata i ekonomski deljivih celina u okviru tih objekata, uključujući i vlasničke udele na tim dobrima, u slučaju kada je ugovorom na osnovu kojeg se vrši promet tih dobara, zaključenim između obveznika PDV, predviđeno da će se na taj promet obračunati PDV, pod uslovom da sticalac obračunati PDV može u potpunosti odbiti kao prethodni porez;

3a) dobara i usluga za koje pri nabavci obveznik nije imao pravo na odbitak prethodnog poreza;

3b) dobara za koja je u prethodnoj fazi prometa postojala obaveza plaćanja poreza u skladu sa zakonom kojim se uređuju porezi na imovinu;

4) usluga zakupa stanova, ako se koriste za stambene potrebe;

5) udela, hartija od vrednosti, poštanskih vrednosnica, taksenih i drugih važećih vrednosnica po njihovoj utisnutoj vrednosti u Republici, osim vlasničkih udela iz člana 4. ovog zakona;

6) poštanskih usluga od strane javnog preduzeća, kao i sa njima povezanih isporuka dobara;

7) usluga koje pružaju zdravstvene ustanove u skladu sa propisima koji regulišu zdravstvenu zaštitu, uključujući i smeštaj, negu i ishranu bolesnika u tim ustanovama, osim apoteka i apotekarskih ustanova;

8) usluga koje pružaju lekari, stomatolozi ili druga lica u skladu sa propisima koji regulišu zdravstvenu zaštitu;

9) usluga i isporuke zubne protetike u okviru delatnosti zubnog tehničara, kao i isporuka zubne protetike od strane stomatologa;

10) ljudskih organa, tkiva, telesnih tečnosti i ćelija, krvi i majčinog mleka;

11) usluga socijalnog staranja i zaštite, dečje zaštite i zaštite mladih, usluga ustanova socijalne zaštite, kao i sa njima neposredno povezanog prometa dobara i usluga od strane lica registrovanih za obavljanje tih delatnosti;

12) usluga smeštaja i ishrane učenika i studenata u školskim i studentskim domovima ili sličnim ustanovama, kao i sa njima neposredno povezan promet dobara i usluga;

13) usluga obrazovanja (predškolsko, osnovno, srednje, više i visoko) i profesionalne prekvalifikacije, kao i sa njima neposredno povezanog prometa dobara i usluga od strane lica registrovanih za obavljanje tih delatnosti, ako se ove delatnosti obavljaju u skladu sa propisima koji uređuju tu oblast;

14) usluga iz oblasti kulture i sa njima neposredno povezanog prometa dobara i usluga, od strane lica čija delatnost nije usmerena ka ostvarivanju dobiti, a koja su registrovana za tu delatnost;

15) usluga iz oblasti nauke i sa njima neposredno povezanog prometa dobara i usluga, od strane lica čija delatnost nije usmerena ka ostvarivanju dobiti, a koja su registrovana za tu delatnost;

16) usluga verskog karaktera od strane registrovanih crkava i verskih zajednica i sa njima neposredno povezanog prometa dobara i usluga;

17) usluga javnog radiodifuznog servisa, osim usluga komercijalnog karaktera;

18) usluga priređivanja igara na sreću;

19) usluga iz oblasti sporta i fizičkog vaspitanja licima koja se bave sportom i fizičkim vaspitanjem, od strane lica čija delatnost nije usmerena ka ostvarivanju dobiti, a koja su registrovana za tu delatnost". (Zakon o porezu na dodatu vrednost, Sl. glasnik RS" 84/2004 ("Sl. glasnik RS" 113/2017)

PORESKA OSLOBOĐENJA KOD UVOZA DOBARA

“S obzirom na to da je uvoz dobara definisan kao posebna oporeziva transakcija, različita od isporuke dobara i pružanja usluga, u čl. 26. Zakonom o PDV-u je uređeno nekoliko oslobođenja od PDV koja se pružaju kod uvoza dobara. Neka od njih su paralelna oslobođenjima sa pravom na odbitak prethodnog poreza, a neka oslobođenjima bez prava na odbitak prethodnog poreza.” (Popović D., 2012.)

Osim toga postoje i druga oslobođenja na uvoz dobara.

U čl. 26. ZPDV nabroja poreska oslobođenja kod uvoza dobara:

“1) čiji promet je u skladu sa članom 24. stav 1. tač. 5), 10), 11) i 13) - 16v) i članom 25. stav 1. tač. 1) i 2) i stav 2. tač. 5) i 10) ovog zakona oslobođen PDV;

1a) koja se uvoze na osnovu ugovora o donaciji, odnosno kao humanitarna pomoć u skladu sa zakonom kojim se uređuju donacije, odnosno humanitarna pomoć;

1b) koja su izvezena, a koja se u Republiku vraćaju neprodana ili zato što ne odgovaraju obavezama koje proističu iz ugovora, odnosno poslovnog odnosa na osnovu kojeg su bila izvezena;

1v) koja se, u okviru carinskog postupka, unose u slobodne carinske prodavnice;

1g) po osnovu zamene u garantnom roku;

1d) čija se isporuka vrši preko prenosne, transportne i distributivne mreže, i to: električne energije, prirodnog gasa i energije za grejanje, odnosno hlađenje;

2) koja se, u okviru carinskog postupka, privremeno uvoze i ponovo izvoze, kao i stavljaju u carinski postupak aktivnog oplemenjivanja sa sistemom odlaganja;

3) koja se, u okviru carinskog postupka, privremeno izvoze i u nepromenjenom stanju ponovo uvoze;

4) za koja je, u okviru carinskog postupka, odobren postupak prerade pod carinskom kontrolom;

5) u okviru carinskog postupka, nad tranzitom robe;

6) za koja je, u okviru carinskog postupka, odobren postupak carinskog skladištenja;

7) za koja je u skladu sa članom 216. i članom 217. stav 1. tačka 6) Carinskog zakona ("Službeni glasnik RS", br. 18/10, 111/12 i 29/15) propisano oslobođenje od

PORESKA OSLOBOĐENJA KOD POREZA NA DODATU VRIJEDNOST U R. SRBIJI SA UPOREDNOM ANALIZOM PORESKIH OSLOBOĐENJA U EU | 147
carine, osim na uvoz motornih vozila”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

PRETHODNI POREZ- POJAM I USLOVI

“Prethodni porez je iznos PDV-a obračunat u prethodnoj fazi prometa dobara i usluga, odnosno plaćen pri uvozu dobara, a koji obveznik može da odbije od PDV-a koji duguje. Prethodni porez predstavlja mehanizam kojim se obezbeđuje nekumulativnost PDV kao svefaznog poreza na promet.” (Popović D., 2012.) Prethodni porez je iznos PDV obračunat u prethodnoj fazi prometa dobara i usluga, odnosno plaćen pri uvozu dobara, a koji obveznik može da odbije od PDV koji duguje. “Pravo na odbitak prethodnog poreza obveznik može da ostvari ako dobra nabavljena u Republici ili iz uvoza, uključujući i nabavku opreme, kao i objekata za vršenje delatnosti i ekonomski deljivih celina u okviru tih objekata, odnosno primljene usluge, koristi ili će ih koristiti za promet dobara i usluga:

- 1) koji je oporeziv PDV;
- 2) za koji u skladu sa članom 24. ovog zakona postoji oslobođenje od plaćanja PDV;
- 3) koji je izvršen u inostranstvu, ako bi za taj promet postojalo pravo na odbitak prethodnog poreza da je izvršen u Republici”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

“Pravo na odbitak prethodnog poreza obveznik može da ostvari ako poseduje:

- 1) račun izdat od strane drugog obveznika u prometu o iznosu prethodnog poreza, u skladu sa ovim zakonom;
- 2) dokument o izvršenom uvozu dobara u kojem je iskazan PDV i dokument kojim se potvrđuje da je iskazani PDV plaćen prilikom uvoza.” (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

U poreskom periodu u kojem su ispunjeni gore navedeni uslovi obveznik može da odbije prethodni porez od dugovanog PDV-a, i to:

“1) obračunati i iskazani PDV za promet dobara i usluga, koji je ili će mu biti izvršen od strane drugog obveznika u prometu;

2) PDV koji je plaćen prilikom uvoza dobara”. (Zakon o porezu na dodatu vrednost, “Sl. glasnik RS” 84/2004 (“Sl. glasnik RS” 113/2017))

Pravo na odbitak prethodnog poreza može se ostvariti u roku od pet godina od isteka godine u kojoj je stečeno pravo.

PORESKA OSLOBOĐENJA KOD PDV-a U PORESKOM SISTEMU EU

“U Evropskoj je uniji područje neposrednih poreza, tj. oporezivanje dohotka i dobiti još uvijek uglavnom u nacionalnom djelokrugu, a zajednička poreska politika odnosi se ponajprije na posredne poreze koji neposredno utječu na funkcioniranje zajedničkog tržišta na području slobodnog kretanja roba i slobode pružanja usluga.” (Kesner-Škreb M., 2007.)

Poreski sistem Evropske Unije je označen serijom direktiva od kojih je za PDV najznačajnija Šesta direktiva Šesta direktiva (77/388/EEC) . Iako postoje osnovne

smjernice, neke države su uspjele stvoriti različite stope za određene regije i teritorije. Na primjer, Kanarska Ostrva, Ceuta i Melilla (Španija), Gibraltar (Velika Britanija), Åland (Finska) su svi izvan EU sistema poreza na dodatu vrijednost. Azorska Ostrva i Madeira (Portugal), pak, imaju nešto nižu stopu nego je to u kontinentalnom dijelu Portugala.

Različite stope postoje i unutar nekih drugih država Evropske Unije. Uobičajena stopa je 15%, ali ponegdje postoje i snižene do 5%, ali i povišene gdje je maksimum 25%. Konačno, iako nije predviđeno Šestom direktivom, neke države za izvjesna dobra i usluge imaju "nultu stopu". Važna napomena je da to nije isto što i oslobođanje od poreza na dodatu vrijednost.

“Šesta direktiva zahtjeva da određena dobra budu oslobođena od PDV-a. Na primjer, poštanske usluge, medicinska njega, osiguranje i bankarske usluge i drugo). Također, za određene vrste usluga važe specifična pravila o mjestu oporezivanja i, kao i kod nas, neophodno je sagledati propise kako bi se znao njihov status.” (“Porez na dodatu vrijednost” bez dat.) “Za razliku od područja carinskog prava čija je regulativa na osnovi čl. 28, 100.a i 235. Rimskog ugovora izričito stavljena u nadležnost zakonodavnih tijela EU, u području regulative poreza zakonodavna nadležnost država članica načelno je ostala nedinuta. Razlog tome jest činjenica da je porezna samostalnost jedno od osnovnih obilježja državnog suvereniteta te su ga žestoko branile države članice. Porezna samostalnost stoga može biti ograničeno jedino kada EU procijeni da je to neophodno radi postizanja zajedničkih ciljeva.” (Mijatović N., 2004.)

Iz svega navedenog, kada govorimo o poreskim oslobođenjima kod PDV-a, možemo zaključiti da je i u oblasti poreskih oslobođenja nejedinstven stav država članica, te da će se daljom harmonizacijom propisa zemalja članica raditi na usklađivanju, pored poreskih stopa, poreskih oslobođenja.

ZAKLJUČAK

Porez na dodatu vrijednost u R. Srbiji predstavlja značajan budžetski prihod. Kao oblik potrošačkog poreza uspješno je zamijenio porez na promet tokom poreske reforme u Srbiji. Poreska oslobođenja prema Zakonu o porezu na dodatu vrijednost daju značajan krug oslobođenja. Poreska oslobođenja, kako u Srbiji, tako i u zemljama EU data su radi pospješivanja određenih vrsta prometa, zaštite od sive ekonomije, te izbjegavanja dvostrukog oporezivanja kod prometa roba i usluga. Poreska oslobođenja se najprije utvrđuju u cilju pravednosti oporezivanja, uopšte. Poreska oslobođenja su gotovo uvijek ekonomske prirode ali su veoma često utvrđena iz socijalno- društvenih, privrednih pa i političkih razloga. S toga se poreska oslobođenja utvrđuju i zakonski predviđaju kao trajna i privremena, u zavisnosti od toga šta se konkretnim poreskim oslobođenjem želi postići. Poreskim oslobođenjima ili sniženim stopama kod PDV-a najprije se želi zaštititi osnovna egzistencija društva na taj način što je za osnovne životne namirnice predviđena snižena stopa PDV-a. Dalje, poreskim oslobođenjima u oblasti izvoza radi se na pospješivanju izvoza dobara, a samim tim jačanju privredne djelatnosti u zemlji. Zaključak je ovog rada, između ostalih, da se intencije zakonodavaca kreću prema harmonizaciji ove vrste poreza sa pravilima koja

važe u EU. U tom pogledu i sama EU kontinuirano radi na harmonizaciji kako poreskih stopa, tako i poreskih oslobođenja. Republika Srbija na svom putu ka pridruživanju EU ima za cilj što veću usaglašenost cjelokupnog poreskog sistema što podrazumijeva, između ostalog, usaglašavanje poreskih oslobođenja sa pravilima iz ove oblasti koja važe u zemljama EU.

BIBLIOGRAFIJA

1. Bećirović S., Finansije i finansijsko pravo, skripta 1, Univerzitet u Novom Pazaru, 2015. g.
2. Kesner-Škreb M., Porezna harmonizacija, Financijska teorija i praksa, 2007, 31 (3)
3. Mijatović N., Usklađivanje europskog PDV-a, God. 36., br. 3., 895.-1322. Zagreb, 2004. UDK:336.2(497.5)“1995/2004”
4. Milojković A., Evazija poreza na dodatu vrednost, Master rad, Univerzitet Singidunum, 2012. g.
5. Popović D., Poresko pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2012. g.
6. Pravilnik o načinu i postupku ostvarivanja poreskih oslobođenja kod PDV sa pravom na odbitak prethodnog poreza („Službeni glasnik RS“, br. 120/2012, 40/2015, 82/2015, 86/2015, 11/2016 i 21/2017)
7. Porez na dodatu vrijednost (bez dat.). U Wikipedia. Preuzeto 01.02.2018. g. sa https://bs.wikipedia.org/wiki/Porez_na_dodatu_vrijednost

RESUME

Value added tax, as a form of taxation of turnover and services, was introduced into the positive legal system of the Republic of Serbia in 2005. At the time of the implementation of tax reforms, but also, somewhat later, of the world economic crisis, this form of taxation gave certain results. In this paper, the author first gives a brief overview of value added tax in general, and then deals with tax exemptions for value added tax and the importance of their scope. An analysis of tax exemptions in the Republic of Serbia is given with explanations and a detailed classification. After that, tax exemptions in the countries in the region and in the European Union were processed. The aim of the research is to determine and clarify the very concept of tax exemptions as well as the conditions under which they can be achieved. In addition, the comparative analysis provides results when comparing the breadth and scope of tax exemptions in individual countries, and the goals that are thus sought to be achieved. During the research, the method of analysis of legal solutions was used with the application of the normative method. The comparative method was used when comparing legal solutions in the Republic of Serbia, the countries of the region and the countries of the European Union. The paper also gives a brief overview of the history of value added tax in the world and Serbia with the application of the historical method. Also, by analyzing previous research on this topic, the author came to conclusions in the research.